

"Očuvanje planete, smanjivanje srromaštva ljudi i ekonomski rast... predstavljaju delove iste borbe. Moramo povezati točke između klimatskih promena, nestošice vode i energije, svetskog zdravlja, bezbednosti hrane i osnaživanja žena. Rešenje jednog problema mora biti rešenje za sve."

– Ban Ki-moon, diplomata

"Planeta Zemlja ima dovoljno da zadovolji svaciće potrebe, ali ne i svaciću polihlep."

– Mahatma Gandhi, misilac, predsednik

Diskusije:

ISKUŠTVO UTVANJUJE U
PROCESU PRISTUPANJA EU

Trening:

REALIZOVAN MASTER
KURS U OKVIRU
CSCNNECT
PROGRAMA

Dešavanja:

PRVA NACIONALNA
KONFERENCIJA
"ZAŠTITA ŽIVOTNE
SREDINE IZ FENE
U SRBIJI"

KONFERENCIJA
OBNOVLJIVI
IZVORI ENERGIJE
„OLI ILI SREDSTVO“
- SEKTORSKE
PERSPEKTIVE

Sadržaj:

C - Bilten br.2

str 1 - PRVA NACIONALNA KONFERENCIJA
"ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE I ŽENE U SRBIJI"

str 3 - Master kurs Zlatibor

str 4 - Master kurs - STANA BOŽOVIĆ: SRBIJA I EU, PROCES PRISTUPANJA

str 6 - Master kurs - MIHAJL DIMOVSKI

str 7 - Master kurs - Pristup izradi Pregovaračke pozicije

str 8 - ISKUSTVA LITVANIJE U PROCESU PRISTUPANJA
EVROPSKOJ UNIJI

str 10 - KLIMATSKE PROMENE

str 12 - UPRAVLJANJE VODAMA

str 15 - UPRAVLJANJE OTPADOM

str 19 - PROCENA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU (PUŽS)

str 20 - STRATEŠKA PROCENA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU (SPUŽS)

str 22 - INDUSTRIJSKO ZAGADENJE – Zakon o integriranom sprečavanju
i kontroli zagadivanja životne sredine

str 24 - EVROPSKA EKOLOŠKA MREŽA NATURA 2000

str 26 - DIREKTIVA SAVETA 91/271/EEC od 21. maja 1991. koja se
odnosi na precišćavanje urbanih otpadnih voda

str 27 - Rudarski otpad

str 29 - Konferencija Obnovljivi izvori energije „CILJ ili SREDSTVO“ –
sektorske perspektive

str 31 - O ŽIVOTNOJ SREDINI I ODRŽIVOM RAZVOJU

Impresum:

Direktorka programa: Zorica Korać

Menadžerka programa: Ivana Tomašević

Urednik: Igor Kostić

Saradnice: Jelena Mitrović, Dušica Pejić

Priprema za štampu: J & R Dobrijević

Telefon: (381-11) 3345-775; 3345-778

Kontakt: esonneet@rec.org

Web: <http://serbia.rec.org/>

Održivi društveni razvoj je integrисани proces izgradnje ljudskih sposobnosti u smislu: borbe protiv siromaštva, stvaranja produktivnog zapošljavanja ljudi, promovisanja društvenog ujedinjenja, kao i efikasne i svima dostupne zdravstvene zaštite i obrazovanja, prevencije kriminala i negativnih društvenih pojava, demokratizacije svih delova društvenog života i promene potrošačkih navika i potreba. Zaštita životne sredine podrazumeva sticanje takvog znanja koje bi omogućilo da se prednosti zdrave životne sredine cene, održavaju i razvijaju. Održivi razvoj pretvara zaštitu životne sredine u ideje, koje svet razume i koje može uspešno da realizuje.

PRVA NACIONALNA KONFERENCIJA

"ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE I ŽENE U SRBIJI"

3. marta 2017. godine, u Beogradu, održana je prva nacionalna konferencija „Zaštita životne sredine i žene u Srbiji“, koja je za cilj imala podizanje svesti javnosti o značaju rodne ravnopravnosti i uticaju na zdravlje i bezbednost, na svim poljima životne sredine. Organizatori konferencije bili su Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine Republike Srbije, Program za razvoj Ujedinjenih nacija (UNDP) i Regionalni centar za životnu sredinu za Centralnu i Istočnu Evropu (REC), uz podršku ambasade Kraljevine Švedske. Konferenciјi su prisustvovali predstavnici sva tri sektora, civilnog, privatnog i javnog. Rodna pitanja i perspektive se moraju uzeti u obzir prilikom izrade politika i programa za održivi razvoj, dok se žene i devojke moraju aktivno uključiti u procese donošenja odluka koje se tiču životne sredine na svim nivoima.

Konferenciju je otvorila gospoda Stana Božović, državna sekretarka Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine, koja je istakla značaj rodne ravnopravnosti u oblasti životne sredine i ukazala na potrebu jačanja uslova za žensko preduzetništvo u sferi zelene ekonomije, ostvarenje saradnje i medusektorski rad, u cilju rešavanja problema u oblasti životne sredine. Gospoda Božović je navela i da „žene imaju veoma važnu ulogu u održivom razvoju, pa je potrebno promovisati rad i učešće žena u svim oblastima zaštite životne sredine i održivog razvoja“, a da je „dostizanje rodne ravnopravnosti jedan od najboljih načina za unapredjenje životne sredine i održivog razvoja“. „Ovom konferencijom započet je niz aktivnosti u cilju podizanja svesti javnosti o značaju bezbednosti u životnoj sredini, o uticaju životne sredine na zdravlje i značaju zelene ekonomije i podsticanju ženskog preduzetništva“, istakla je u uvodnom govoru.

Istraživanja, analize i škole mišljenja o različitoj ulozi muškaraca i žena u odnosu prema prirodi, (vodama, šumama, vazduhu, mineralnim nalazištima, prirodnim resursima i obradivanju zemlje, proizvodnji hrane, korišćenje svih resursa) slažu se da je za postizanje održivog razvoja neophodan rodni pristup. Može se reći da je za analizu i aktivan odnos prema relaciji principa rodne ravnopravnosti i zaštite životne sredine neophodan holistički pristup. Potrebno je utvrditi i promovisati tesne veze između održivog razvoja i rodne ravnopravnosti kako bi bio promovisan ukupan društveni razvoj, koga nema bez razvoja životne sredine.

Ekofeminizam tvrdi da je žena bliža prirodi nego muškarac, pre svega zbog činjenice da ima odliku majke, kao što se i zemlja smatra majkom prirode. Iz ovog stava izvodi se zaključak da su žene brižnije i odgovornije prema stanju životne sredine. Postoje različiti, veoma isključivi pristupi, kao što je ovaj o prirodnoj organskoj vezi i bliskosti žene sa okruženjem ili drugi, koji kao uzroke posebne veze između žene i prirode navode neke sociološke, kulturološke i istorijske faktore, istakla je Sandra Iršević, urednica portala ecofeminizam.com.

Predsednica Narodne skupštine Republike Srbije Maja Gojković navela je da se jednom ovakvom konferencijom otvorila nova tema, i da se time u Srbiji pomeraju granice. Za ravnopravno učešće žena u procesima zaštite životne sredine i održivog razvoja, od ključnog značaja je da se obezbedi njihovo ravnopravno učešće u procesu donošenja odluka i dokumenata, kao i prisustvo na upravljačkim mestima. Pored našeg zakonodavnog okvira koji jasno podržava politiku rodne ravnopravnosti i prava na zdravu životnu sredinu, naš cilj je i članstvo u Evropskoj uniji, i ukoliko brže i u potpunosti usvojimo ove standarde, ne samo da će nam put u Evropu biti brži i lakši, već ćemo i svi mi uživati pravedniji, zdraviji i kvalitetniji život.

Jelena Mičić, predstavnica Mladih istraživača Srbije, istakla je značaj bavljenja odnosom životne sredine i rodne ravnopravnosti iz perspektive civilnog društva. Republika Srbija ima veliki broj veoma značajnih dokumenata iz sfere rodne ravnopravnosti, ali se ni u jednom od njih eksplisitno ne ističe veza između prirode i roda, odnosno životne sredine i rodne ravnopravnosti, pa je stoga potrebno pojačati ovu vezu u pravnoj regulativi. Ovo je bitno jer neravnopravnost među polovima u zaštiti prirode i biodiverziteta dovodi do nejednakе raspodelе dobiti od korišćenja prirodnih resursa.

O ŽIVOTNOJ SREDINI I ODRŽIVOM RAZVOJU

Zivotna sredina predstavlja skup prirodnih i stvorenih vrednosti, čiji kompleksni međusobni odnosi čine okruženje, odnosno sklop prostora i uslova za život. Životnu sredinu sačinjava svet prirode, koji je postojao milijardama godina pre čoveka, kao i svet objekata, predmeta i institucija, koje je čovek stvorio na osnovu svojih potreba. Hiljadama godina čovek i priroda su se skladno razvijali i napredovali. Danas, zahvaljujući velikom napretku nauke i tehnologije, čovek svojom delatnošću dovodi do narušavanja životne sredine i to u meri koja preti da ugrozi i njegov sopstveni opstanak. Tokom svojih aktivnosti, koje mogu biti urbanizacija ili eksploatacija, čovek menja svoje okruženje narušavajući prirodnu sredinu. Nekontrolisanom eksploatacijom mineralnih sirovina, sečom šuma, stvaranjem deponija, emisijom gasova, nuklearnim probama i sličnim aktivnostima, čovek utiče na promenu čitavih predela, a kao rezultat takvih aktivnosti javljaju se narušavanje ekosistema, zagadivanje atmosfere, promene klime, podizanje nivoa svetskog mora i oštećenje ozonskog omotača.

Od momenta kada čovek počinje da razmišlja o svom životnom okruženju, da ga čuva i kada počinje da se budi njegova svest, koja prerasta u ekološku etiku i moralnost, može se govoriti o zaštiti životne sredine. Zaštita životne sredine podrazumeva skup različitih postupaka i mera, koje se preduzimaju sa ciljem da se spreči ugrožavanje životne sredine i očuva biološka ravnoteža. Priroda, sa svojim zakonitostima po kojima funkcioniše, jeste održiv ekosistem i kada bi stvorili svet u kojem je čovek deo sistema. U tom pravcu vodi koncept održivog razvoja, koji je usmeren na očuvanje prirodnih ekosistema i životne sredine, kao i na racionalno korišćenje prirodnih resursa.

Ekonomska održivost podrazumeva ekonomski rast i razvoj. Ekološka održivost obuhvata integritet ekosistema i brigu o njihovom kapacitetu i bioraznolikosti. Bitno je uzeti u obzir još jednu komponentu - kulturnu održivost koja sadrži normative eko-razvoja koji uvažavaju pluralitet lokalnih, odnosno ekonomskih, kulturnih i socijalnih specifičnosti.

proizvođači imaju priliku da budu konkurentniji na tržištu van granica naše zemlje. Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine uskoro planira da otpočne projekt „Lokalni razvoj otporan na klimatske promene”, koji je namenjen lokalnim sredinama i pruža mogućnost finansiranja pilot projekata jer je cilj angažovati ljudе da nadu inovativna rešenja za smanjenje emisije gasova sa efektom staklene baštе. Predstavnica MPŽZS pozvala je sve zainteresovane strane da se uključe u izradu strategije za borbu protiv klimatskih promena, naglasivši da pored troškova Poglavlje 27 nudi šanse i mogućnosti, prostor za inovacije i razvoj nauke, konkurentnost privrede, energetsku sigurnost i viši standard života.

Gospoda Ivana Ostojić (RECCO SRB) se iz perspektive privatnog sektora osvrnula na potencijal Srbije koji je izuzetno veliki a u smislu biznisa još uvek nedovoljno razvijen. Nije prioritet samo ostvariti profit po svaku cenu, nego postati i ostati održiv. Kao neko ko dolazi iz biznis sektora, ističe da je Republika Srbija izuzetno privlačna za taj sektor jer još uvek nema puno igrača na tržištu i u toku pregovaračkog procesa država daje podsticajne cene jer je bitno investirati u obnovljive izvore energije, a kao prepreku u efikasnosti ovog procesa vidi nedovoljno prilagođeno zakonodavstvo i administrativne procedure. Kao važnu potrebu vidi formiranje regulatornog okvira, pravljenje šeme po ugledu na već postojeće modele, kao i registra projekata sa obnovljivim izvorima energije, kako bi se novac iz prepristupnih fondova iskoristio na pravi način i što pre vratio u realni sektor.

Postoji sistemska potreba da se prede na nove sisteme koji su održivi, istakla je Nataša Dereg (CEKOR), predstavnica civilnog sektora. Evropa će postati prosperiteta kada izbaci iz upotrebe fosilna goriva, do 2050. godine, jer ona predstavljaju prepreku da se više investira u korišćenje obnovljivih izvora energije. Društvo uvek plaća punu cenu energije direktno kroz cenu i indirektno preko zagadenja životne sredine i zdravlja. Uloga civilnog sektora u celom procesu nije samo da bude konsultovano, već da postane stvarni akter u procesu, istakla je Dereg.

Otpor javnosti često se javlja zbog nepostojanja dobrog dijaloga i neinformisanosti koje može da dovede do blokade projekata. Predstavnice sva tri sektora složile su se da je neophodno poboljšati saradnju nadležnih organa i krajnjih korisnika, a sa zainteresovanom javnošću raspraviti postavljene ciljeve i očekivane rezultate, a da bi taj proces bio uspešan neophodna je saradnja javnog, civilnog i privatnog sektora.

Kraljevina Švedska je jedan od najvećih donatora u oblasti zaštite životne sredine u Srbiji. U svim svojim razvojnim strategijama Švedska je veliku pažnju posvetila upravo rodnoj ravnopravnosti. Učesnicima i učesnicama konferencije obratio se i ambasador Kraljevine Švedske gospodin Jan Lundin, koji je ukazao na značaj investiranja u projekte iz oblasti životne sredine, imajući u vidu da će se realizacijom tih projekata omogućiti zdrav i kvalitetan život svih gradana i gradanki. „Cena neulaganja i nedostatka investicija u oblasti životne sredine je veoma visoka za gradane. Uzmimo, na primer, koliko zagadenje vode, usled neadekvatnog tretmana otpadnih voda, može povećati rizik i prouzrokovati brojne zdravstvene probleme. Imajući u vidu temu konferencije, značajno je pomenuti da su, prema istraživanjima, žene više zabrinute za stanje u životnoj sredini, za kvalitet vode, hrane i vazduha, jer su svesne da zdrava životna sredina ujedno znači i zdravlje njihovih porodica“.

Master kurs Zlatibor

Od 20. do 24. februara 2017, na Zlatiboru, u hotelu "Olimp", u okviru CSONnect programa, održan je Master kurs kojem su prisustvovali predstavnici 11 organizacija dobitnika granta.

Master kurs je bio osmišljen tako da obuči predstavnike civilnog društva i podstakne njihovu diskusiju, kao i da motiviše društvo da se uključi u kompleksni proces evropskih integracija Republike Srbije, koji će imati uticaja na sve gradane. Pregovaračkim procesom rukovodi Vlada, ali prepoznata je potreba da se i organizacije civilnog društva aktivno uključe i postanu stvarni partneri u usmeravanju ovog procesa. Organizacije civilnog društva imaju značajnu ulogu i u implementaciji propisa Evropske unije u Srbiji. Organizacije koje su učestvovali na Master kursu, odnosno njihovi predstavnici, radili su na ojačavanju svojih institucionalnih kapaciteta kako bi imali aktivnu ulogu u zagovaranju i praćenju javnih politika u pregovaračkom procesu.

Učesnicima je prikazana trenutna pozicija Republike Srbije u procesu EU integracija, a potom predočene osnovne direktive zakonodavstva EU, kao i status transpozicije istih. Nakon prezentacija eksperata iz resornih

ministarstava, omogućena im je i diskusija sa predstvincima vlasti koji poseduju potrebne informacije relevantne za ove teme. Pored toga, predočena su iskustva Litvanije, iz kojih se može dosta naučiti i saznati o specifičnostima samog procesa. Uloga organizacija civilnog društva je od velikog značaja, jer organizacije pripremaju i upoznaju građane sa brojnim direktivama i propisima Evropske unije.

Razgovaralo se o kvalitetu voda, klimatskim promenama, upravljanju otpadom, kontroli industrijskog zagadenja, zaštiti prirode, horizontalnom zakonodavstvu, postojećim skrininig izveštajima, nadležnostima, planovima za buduću transpoziciju i izazovima u finansiranju i implementaciji.

Kroz plenarne sesije i diskusije, učesnici su prošli kroz teme koje će organizacije civilnog društva obradivati kroz projekte i javne dogadaje. Razmatrane su mogućnosti zajedničkog delovanja, kao i tokovi realizacije javnih dogadaja organizacija podržanih od strane CSONnect programa. Kroz zanimljive i interaktivne radionice, učesnici su takođe radili i na matricama kolaborativne komunikacije i na razradi osnovnih veština efikasnog prezentovanja, kako bi sadržaj koji žele da predstave na najbolji način dospeo do šire javnosti.

Poslednjeg dana, učesnici Master kursa su sa novinarkom, urednicom i voditeljkom Natašom Miljković simulirali, na zadatu temu, debatu u televizijskom studiju.

Master kurs - Stana Božović: Srbija i EU, Proces pristupanja

Na Master kursu, koji je održan od 20. do 24. februara na Zlatiboru, gospoda Stana Božović, državna sekretarka Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine, govorila je o procesu pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji.

Poglavlje o životnoj sredini i klimatskim promenama je jedno od najkompleksnijih i najzahtevnijih poglavlja u tehničkom, administrativnom

Konferencija – Obnovljivi izvori energije „CILJ ili SREDSTVO” – sektorske perspektive

U okviru petodnevne manifestacije „Novosadsko proleće” sa tradicijom održavanja dvadeset i sedam godina, 21. marta održana je konferencija na temu obnovljivih izvora energije „CILJ ili SREDSTVO” u organizaciji Pokreta gorana Vojvodine i partnerskih organizacija (Arhus centar Južne i Istočne Srbije, Arhus centar grada Kragujevca i Pokret gorana Novog Sada), a u okviru CSONnect programa podrške civilnom društvu u oblasti zaštite životne sredine koji realizuje Regionalni centar za životnu sredinu a finansira Švedska međunarodna agencija za razvoj i saradnju (SIDA).

Konferencija je imala za cilj da predstavi trenutnu poziciju sva tri sektora – javnog, privatnog i civilnog, u oblasti korišćenja obnovljivih izvora energije radi unapredjenja energetske efikasnosti i zaštite životne sredine, kao i da upozna prisutne sa potencijalima i izazovima koji postoje u ovoj oblasti. Na jednom mestu okupilo se oko 60 predstavnika sva tri sektora koji su predstavili raspoložive resurse i izazove, kao i pozicije koje im daju prostora za međusobnu saradnju u procesu pristupanja EU.

U ime REC-a, prisutnima se obratio Igor Kostić naglasivši značaj CSONnect programa koji pored podrške civilnom društvu ima za cilj direktno uključivanje u kreiranje i praćenje politika vezanih za Pregovaračko poglavlje 27, jačajući kapacitete 66 organizacija u Srbiji.

Iz pozicije javnog sektora, predstavnica Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine, Odsek za klimatske promene, Dragana Radulović podsetila je da su klimatske promene direktna posledica ljudskih aktivnosti, koja sa intenziviranjem industrijske proizvodnje dovodi do porasta srednje globalne temperature kao posledice koja nadmašuje lokalni karakter. Promena klimatskih parametara i negativnih pojava je sve izraženija (porast temperature, smanjenje padavina, povećana učestalost poplava, suše) i uzrokuje sve veće ekonomski štete i gubitke. Republika Srbija i Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine aktivno rade na izradi strateških dokumenata i institucionalnog okvira za borbu protiv klimatskih promena u procesu pristupanja EU. U okviru IPA 2013 izrađen je prvi načrt zakona o klimatskim promenama, a u okviru IPA 2014 razvijen strateški plan koji se odnosi na implementaciju. Gospoda Radulović je posebno naglasila da ovakvi zakoni predstavljaju šansu za privredu, jer sa usaglašavanjem procesa proizvodnje sa zakonodavstvom EU domaći

Implementacijom ove direktive treba da se ostvare sledeći ciljevi:

- smanjenje opasnosti uticaja rudarskog otpada na životnu sredinu, vodu, vazduh, zemljište, životinjski i biljni svet;
- davanje prednosti ponovnoj upotrebi a posebno recikliranju rudarskog otpada;
- smanjenje količine otpada koji se odlaže i osiguravanje odlaganja rudarskog otpada što je moguće bliže mestu nastanka;
- sprovođenje mera u vezi sa velikim udesima i prirodnim nepogodama i razradu mera za sprečavanje opasnosti od velikih udesa, i kao prioritetu mera, postizanje održivog upravljanja mineralnim sirovinama u rудarstvu.

© biser / broj 2

i investicionom pogledu. Aproksimacija EU za ovu oblast je druga po obimu, uključujući transpoziciju do 700 različitih propisa, što zahteva strateško planiranje i višedecenijsku posvećenost. Poglavlje o životnoj sredini prožima sva druga poglavila, te je neophodna koordinacija, komunikacija i podrška institucija i čitavog društva.

Putem ENVAP 2 projekta, izrađena je jedinstvena baza podataka sa presekom stanja po svakoj direktivi ponaosob, takozvani NPSD (Negotiation Position Support Document) odnosno, dokumenta koja podržavaju pripremu pregovaračke pozicije. Dalje, izrađen je NAD dokument, koji predstavlja osnovu potreba za projektima u oblasti životne sredine. Takođe, pokrenuta je internet stranica Pregovaračke grupe 27.

U januaru 2017. godine, Republika Srbija je dobila Skrining izveštaj za Poglavlje 27, kao i pismo Republike Slovačke, dosadašnjeg predsedavajućeg Savetom Evropske unije, kojim je Republika Srbija pozvana da podnese pregovaračku poziciju za Poglavlje 27 bez početnih merila. Sugestije Generalnog direktorata Evropske komisije za životnu sredinu su se odnosile na značaj tema koje se tiču tretiranja otpada, vode i industrijskog zagadenja, a sugerisano je i da se obrati pažnja na pitanja koja su zemlje članice postavljale kroz COELA.

Kao naredni koraci Pregovaračke grupe 27 u procesu pristupanja Evropskoj uniji, navode se:

- analiza Skrining izveštaja za Poglavlje 27;
- razvijen pristup izradi pregovaračke pozicije, potrebno usvajanje pristupa u okviru Pregovaračke grupe 27;
- revizija NPSD dokumenta;
- revizija NAD dokumenta;
- izrada dokumenata u okviru EAS 2 projekta (8 specifičnih planova implementacije, izrada Akcionog plana za unapredjenje administrativnih kapaciteta i Višegodišnjeg plana investiranja i finansiranja);
- pisanje pregovaračke pozicije.

Master kurs - MIHAIL DIMOVSKI

Republika Srbija dobro napreduje na putu ka Evropskoj uniji, započet je obiman proces. Poglavlje 27 koje se odnosi na životnu sredinu nije još uvek otvoreno, ali verujemo da će uskoro biti.

Master kurs je osmišljen tako da obuči predstavnike civilnog društva i podstakne njihovu diskusiju, kao i da motiviše društvo da se uključi u ovaj kompleksni proces koji će imati uticaja na sve gradane. Efekte će osetiti ne samo privredni i tehnički sektor, već i svi gradani. Pregovarački proces vodi Vlada, ali bitno je da organizacije civilnog društva imaju uvid u proces i ulogu, kao i da utiču na proces pristupanja i na implementaciju propisa u Srbiji.

Na Master kursu videćemo gde se Srbija nalazi u ovom trenutku, učesnici će moći da diskutuju sa predstavnicima vlasti, biće informisani o domaćem zakonodavstvu i stanju pre početka pregovora, upoznaćete se sa iskustvima Litvanije u procesu pregovora i specifičnostima tog procesa. Uloga OCD je veoma značajna – iako organizacije ne mogu uticati na to kako se pregovori vode i kako će se nastavljati, mogu pripremiti zajednicu i upoznati je sa brojnim direktivama i propisima Evropske unije.

Pre stupanja na dužnost, bio sam upoznat sa brojnim problemima i poteškoćama u pregovaračkom procesu, učestvovaо sam u monitoringu, implementaciji i transpoziciji zakona u oblasti zagadenja životne sredine.

Cestitam predstavnicima vlasti na napornom radu u ovom procesu, koji nije jeftin niti jednostavan.

Nadam se da će Poglavlje 27 uskoro biti otvoreno, što u potpunosti podržavam.

Master kurs - Pristup izradi Pregovaračke pozicije

Što se tiče izrade Pregovaračke pozicije, postoji nekoliko koraka koje bi Republika Srbija trebalo da preduzme. Kao prvi korak, navodi se potreba uspostavljanja sistematskog strateškog planiranja, konsolidacije kapaciteta

- Uredbu o graničnim vrednostima emisije zagadjujućih materija u vode i rokovima za njihovo dostizanje („Službeni glasnik RS”, br. 67/2011, 48/2012 i 01/2016);
- Pravilnik o načinu i uslovima merenja količine i ispitivanja kvaliteta otpadnih voda i sadržini izveštaja o izvršenim merenjima („Službeni glasnik RS”, br.33/16).

Rudarski otpad

U oblasti geologije i rudarstva, zakonska regulativa propisuje da se geološka istraživanja, eksploatacija rezervi mineralnih sirovina i resursa, korišćenje i održavanje rudarskih objekata, vrši na način kojim se obezbeđuje optimalno geološko, tehnički izvodljivo i ekonomski isplativo iskorišćenje ležišta mineralnih sirovina i drugih geoloških resursa, bezbednost ljudi, objekata i imovine, a u skladu sa savremenim stručnim dostignućima i tehnologijama, propisima koji se odnose na tu vrstu objekata i radova i propisima kojima su utvrđeni uslovi u pogledu bezbednosti i zdravlja na radu, zaštite od požara i eksplozije i zaštite životne sredine i zaštite kulturnih dobara i dobara koja uživaju prethodnu zaštitu.

Prema odredbama Direktive 2006/21/ EC rudarskim otpadom se smatra otpad koji se stvara tokom geoloških istraživanja, eksploatacije, pripreme i skladištenja mineralnih sirovina (osim voda), i rada kamenoloma. Glavni principi i prioriteti ove direktive su delimično transponovani kroz Zakon o rudarstvu i geološkim istraživanjima, a potpuna transpozicija će se ostvariti donošenjem podzakonskih akata u periodu od 2016. do 2018. godine.

Predlogom podzakonskog akta transponovane su i odredbe Direktive koje definišu vrste informacija koje nadležni organ treba da dostavi zainteresovanoj javnosti u vezi sa postupkom izdavanja dozvola, kao i uslove i način učešća javnosti u postupku izdavanja dozvola iz oblasti upravljanja rudarskim otpadom.

DIREKTIVA SAVETA 91/271/EEC

od 21. maja 1991. koja se odnosi na prečišćavanje urbanih otpadnih voda

Nedovoljno prečišćavanje otpadnih voda u jednoj državi članici EU često utiče na vode drugih država članica. U cilju sprečavanja ugrožavanja životne sredine ispuštanjem nedovoljno prečišćenih urbanih otpadnih voda, nastala je opšta potreba za njihovim sekundarnim prečišćavanjem. Prepoznata je i potreba da se u nekim osetljivim zonama vrši unapredeno prečišćavanje, jer primarno prečišćavanje nije odgovarajuće. Biorazgradive otpadne vode iz određenih industrijskih sektora, koje ne ulaze u gradska postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, treba da budu, pre ispuštanja u vodoprijemnike, predmet primene odgovarajućih zahteva. Prepoznata je i potreba za monitoringom postrojenja, vodoprijemnika i dispozicije mulja, radi osiguranja da je životna sredina zaštićena od nepovoljnih efekata ispuštanja otpadnih voda. Ovi faktori su, između ostalih, rezultirali donošenjem Direktive saveta koja se odnosi na prečišćavanje urbanih otpadnih voda.

Direktiva je delimično transponovana, a puna transpozicija je predviđena 2018. godine. Neophodno je jačanje kapaciteta na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou. Puna implementacija direktive zahteva dug period implementacije, odnosno tranzicioni periodi.

Transponovane su:

- definicije (čl. 2);
- zahtevi za ispuštene vode iz PPOV i biološki razgradive otpadne vode / vrednosti koncentracije ili procenti smanjenja opterećenja (čl. 4.3, 5.3, 13, Aneks IB);
- zahtevi za ispuštene vode iz industrije u sistem javne kanalizacije / vrednosti koncentracije (čl. 11.2);
- monitoring ispuštenih voda i prijemnika (čl. 15.1, 15.2, Aneks ID).

Kroz:

- Zakon o vodama („Službeni glasnik RS”, br. 30/10, 99/12 i 101/16);

strateškog planiranja i jasno povezivanje investicije sa strateškim prioritetima. Uz to, potrebno je da Srbija preduzme mere za uspostavljanje efektivnog i stabilnog sistema finansiranja u oblasti životne sredine i klimatskih promena, uključujući investicije u infrastrukturu, kao i stabilnog finansiranja monitoringa životne sredine. Takođe, prepoznata je potreba za povećanjem administrativnih kapaciteta i broja stručnih kadrova za pitanja životne sredine i klimatskih promena na nacionalnom i na lokalnom nivou, kao i potreba za poboljšanjem njihove koordinacije. Neophodno je preispitati postojeći sistem delimično prenetih nadležnosti za upravljanje zaštitom životne sredine, u cilju da te prenete nadležnosti budu uskladene sa postojećim kapacitetom. U domaćem zakonodavstvu postoje odredene nedoslednosti i nedostaci koji sprečavaju delotvorno izvršenje, te ih je potrebno otkloniti. Potrebno je osigurati integrisani pristup u izdavanju dozvola u oblasti životne sredine i započeti sprovodenje aktivnosti u vezi sa utvrđenim doprinosom Republike Srbije Pariskom sporazumu o klimi iz 2015. godine.

Kao potencijalni problemi, identifikovani su:

- kašnjenje rezultata EAS projekta;
- planiranje investicija i finansiranje;
- raspodela nadležnosti nad direktivama nad kojima nadležnosti još uvek nisu utvrđene / više institucija dele nadležnost nad implementacijom;
- nedostatak relevantnih informacija potrebnih za pripremu početka pregovora.

ISKUSTVA LITVANIJE U PROCESU PRISTUPANJA EVROPSKOJ UNIJI

Parlament Litvanije imao je aktivnu ulogu u procesu pregovora o pristupanju Evropskoj uniji. Pre svega, to se ogledalo u procesu uskladivanja zakonodavstva Litvanije sa pravnim tekovinama Evropske unije. Tokom pregovora, ustanovljena je praksa da se predlozima zakona koji se uskladjuju da prioritet, a hitan postupak je bio primenjivan kroz faze usvajanja zakonodavstva. Svaki predlog zakona koji se uskladivao sa pravnim tekovinama EU bio je posebno obeležen kako bi se razlikovao od onih koji to nisu. U tom cilju izrađen je plan za jačanje institucija, kako bi mogle da odgovore na brojne zahteve. Institucionalno jačanje se konkretno ogledalo u:

- osnivanju Agencije za zaštitu životne sredine;
- osnivanju Agencije za upravljanje ulaganjima u oblasti životne sredine;
- osnivanju Agencije za upravljanje hemikalijama;
- jačanju kapaciteta Državnog inspektorata i regionalnih odseka za zaštitu životne sredine;
- otvaranju preko 100 novih pozicija.

Što se tiče investiranja, javni sektor, pretežno u oblasti voda i upravljanja otpadom, morao je da poveća finansiranje u životnu sredinu dva do tri puta. U periodu od 1990. do 2000. godine uloženo je 350 miliona evra, a od 2000. do 2010. godine alocirano je oko 1,5 milijardi evra.

U decembru 1995. godine, Litvanija je podnела zahtev za pristupanje Evropskoj uniji. U julu 2000. godine, ova država je predala traženu dokumentaciju "Životna sredina", na 17 strana. Evropska unija je zatražila dodatne informacije, i već u martu 2001. godine Litvanija predaje još 500 stranica traženog dokumenta. U junu 2001. godine zatvara se poglavlje "Životna sredina" i u maju 2004. godine Litvanija postaje članica Evropske unije.

Na teritoriji svih opština u Litvaniji sprovedeno je 273 projekta, odnosno između 3 i 8 po opštini.

Direktiva o očuvanju ptica 2009/147/EK doprinosi očuvanju biodiverziteta kroz zaštitu svih vrsta divljih ptica i omogućava da se populacije divljih vrsta ptica održavaju na odgovarajućim nivoima, kako unutar tako i izvan SPAs područja. Uz to, obezbeduje očuvanje migratornih vrsta. Direktiva predstavlja pravni okvir za očuvanje područja od posebnog značaja za zaštitu ptica – SPAs, koje se nalaze u Aneksima I, II, III i IV.

Potrebno je obezbediti nastavak identifikacije potencijalnih Natura 2000 na teritoriji Republike Srbije

Izazovi i za saradnju sa civilnim društvom predstavljaju:

- izgradnja institucionalnih kapaciteta za sistem zaštite prirode na svim nivoima;
- unapređenje mera očuvanja tipova staništa, vrsta i njihovih staništa od međunarodnog i nacionalnog značaja kroz Uredbu;
- izrada smernica za upravljanje ekološkom mrežom;
- jačanje kapaciteta za implementaciju u saradnji sa sektorima poljoprivrede, šumarstva, lovstva, ribarstva, energetike, saobraćaja, građevine i prostornog planiranja i dr.;
- izgradnja kapaciteta za sprovođenje postupka ocene prihvatljivosti na nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou;
- podizanje svesti javnosti, učešće javnosti i informisanje.

EVROPSKA EKOLOŠKA MREŽA NATURA 2000

Projekat „Ustanovljavanje ekološke mreže u Republici Srbiji, identifikacija i kartiranje tipova staništa u Srbiji – prikupljanje i evaluacija postojećih podataka, istraživanje, uspostavljanje GIS-a“ realizovaće se u periodu 2015–2020. Prva faza projekta je realizovana.

Projekat „Izrada crvene knjige flore, faune i gljiva u Republici Srbiji“ (2015–2017): prva faza projekta je realizovana; uradena je Crvena knjiga za ptice, biće objavljena 2017. godine.

Koncept ekološke mreže u Republici Srbiji je harmonizovan sa Natura 2000 i obuhvata šire tipove staništa i vrsta od međunarodnog i nacionalnog značaja.

Ekološku mrežu čine:

- ekološki značajna područja od nacionalnog i međunarodnog značaja;
- ekološki koridori;
- zaštitna zona, gde je potrebna;
- zaštita;
- upravljanje;
- finansiranje.

Ekološki značajna područja su:

- zaštićena područja sa prioritetnim ciljem očuvanja biodiverziteta;
- područja od posebnog interesa za očuvanje, odnosno Emerald mreža (ASCIs);
- odredena područja definisana na osnovu međunarodnih programa za identifikaciju značajnih područja za ptice (IBA), biljke (IPA) i dnevne leptire (PBA);
- područja koja se nalaze na listi Konvencije o vlažnim staništima (Ramsarska područja);
- područja određenih speleoloških objekata;
- pogranična ekološki značajna područja;
- područja tipova staništa od posebnog značaja za očuvanje i staništa vrsta;
- ekološki značajna područja EU Natura 2000.

Problemi sa kojima se Litvanija susrela ticali su se:

- planiranja;
- mobilizacije institucionalnih kapaciteta;
- brzog donošenja odluka na visokim nivoima;
- jasnih pravila finansiranja u životnoj sredini;
- efikasne komunikacije;
- stalnog monitoring procesa i u skladu sa time, prilagodavanja i menjanja akcija;
- pomoći u tehničkom aspektu.

Litvanija je pregovore u oblasti životne sredine vodila manje od godinu dana. Jedan od uslova za efikasno i brzo zatvaranje poglavlja jeste prethodna priprema, koja dalje utiče na trajanje pregovora.

KLIMATSKE PROMENE

Okvirna konvencija Ujedinjenih nacija o promeni klime definiše klimatske promene kao „promenu klime koja nastaje kao direktna ili indirektna posledica ljudske aktivnosti koja menja sastav globalne atmosfere i koja je, uz prirodne klimatske varijabile, osmotrena tokom uporedivih vremenskih perioda“. Povećan efekat „staklene bašte“ doveo je do porasta srednje globalne temperature vazduha od 0.3°C do 0.6°C u odnosu na predindustrijski period, dok je poslednja decenija prošlog veka najtoplja od kada postoje merenja temperature. Definicija Okvirne konvencije jasno razlikuje klimatske promene koje su nastale kao posledica ljudske aktivnosti od klimatskih varijabila koje se povezuju sa prirodnim uzročnicima.

Peti izveštaj IPCC iz 2013. i 2014. godine, u čijoj izradi je učestvovao 831 naučnik iz celog sveta, navodi da se sa verovatnoćom od 95% može zaključiti da je ljudska aktivnost glavni uzrok porasta globalne srednje temperature od 1950-ih. Promene klimatskih parametara i pojava sve su izraženije (porast temperature, smanjenje količina padavina, povećana učestalost poplava, suša, tornada...). Posledice promena klime na sektore i sisteme uzrokuju sve veće ekonomski štete i gubitke.

Na teritoriji Republike Srbije može se očekivati porast temperature od 0.5°C do 1.5°C do 2030. godine, uz intenziviranje klimatskih ekstremi.

Evropske direktive koje regulišu ovo polje su:

- IPPC Direktiva 96/61/EC – zamenjena IPPC Direktivom 2008/1/EC – čiji je cilj donošenja uspostavljanje efikasnog sistema zaštite životne sredine i povećanje konkurentnosti kroz poštovanje principa održivog razvoja;
- Direktiva IED 2010/75/EU - direktiva o industrijskim emisijama koja obuhvata 7 direktiva: IPPC, LCP, direktivu o spaljivanju otpada, 3 direktive o titan-dioksidu i VOC direktivi.

Grafika: EEA

Podnošenje zahteva za izdavanje integrisane dozvole treba da sadrži podatke i priloge, odnosno dokumentaciju propisanu Zakonom o integrisanim sprečavanju i kontroli zagadživanja životne sredine.

Uslovi koji se propisuju dozvolom su: granične vrednosti emisija zagađujućih materijala utvrđene za dato postrojenje, primenu najboljih dostupnih tehnika ili drugih tehničkih uslova i mera, uslovi za zaštitu vazduha, vode i zemljišta, uslovi koji se odnose na upravljanje otpadom koji nastaje pri radu postrojenja, uslovi za buku i vibraciju.

INDUSTRIJSKO ZAGAĐENJE

Zakon o integriranom sprečavanju i kontroli zagadivanja životne sredine

Zakon o integriranom sprečavanju i kontroli zagadivanja životne sredine od velikog je značaja jer uređuje uslove i postupak izdavanja integrisane dozvole za postrojenja i aktivnosti koja mogu imati negativne uticaje na zdravlje ljudi, životnu sredinu ili materialna dobra, vrste aktivnosti i postrojenja, nadzor i druga pitanja od značaja za sprečavanje i kontrolu zagadivanja životne sredine.

Integrirana dozvola je odluka nadležnog organa doneta u formi rešenja kojom se odobrava poštovanje u rad postrojenja ili njegovog dela, odnosno obavljanje aktivnosti čiji sustavni deo čini dokumentacija sa utvrđenim uslovima, kojima se garantuje da takvo postrojenje ili aktivnost odgovaraju zahtevima predviđenim Zakonom o integriranom sprečavanju i kontroli zagadivanja životne sredine.

Ukupan iznos materijalnih šteta izazvanih ekstremnim klimatskim i vremenskim uslovima, od 2000. godine, prelazi 5 milijardi evra, a više od 70% gubitaka povezano je sa sušom i visokim temperaturama, kao i sa poplavama.

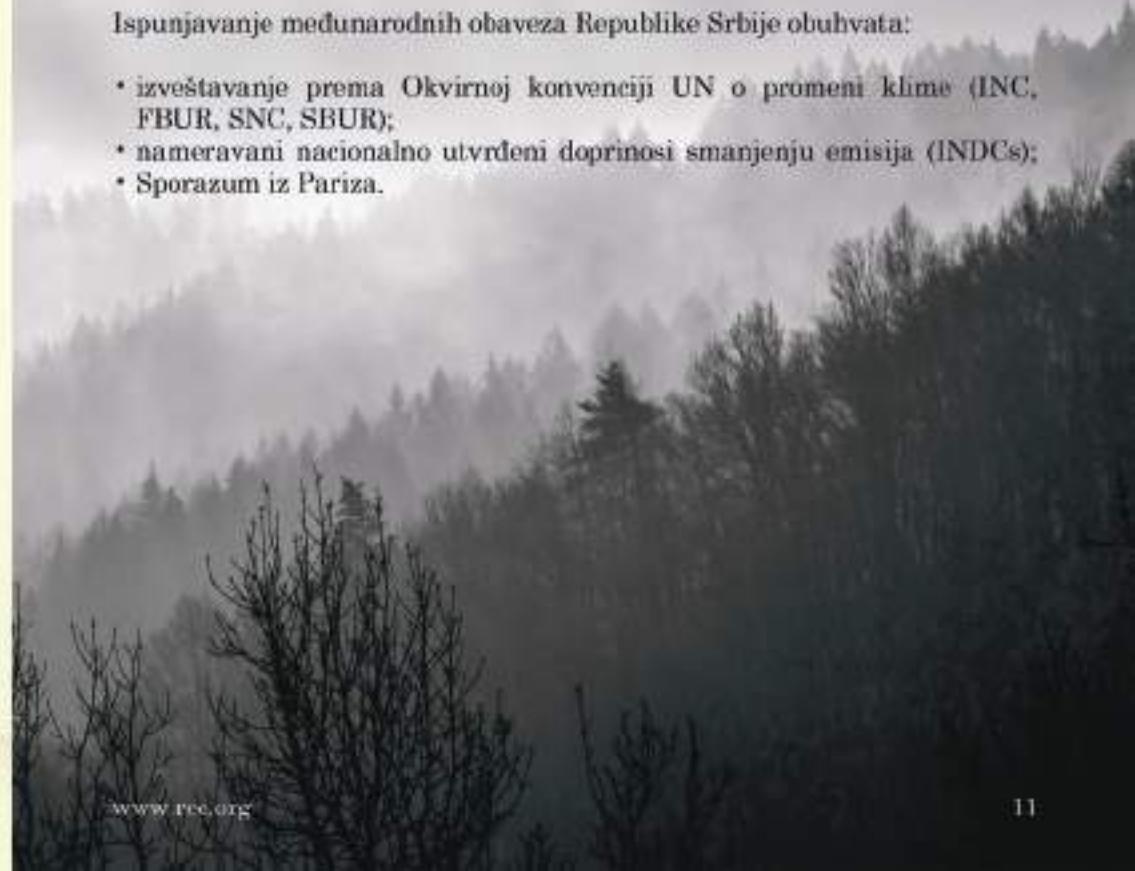
Sporazumom iz Pariza postignut je konsenzus da je borba protiv klimatskih promena jedan od ključnih prioriteta savremene civilizacije i to kako sa aspekta smanjenja emisija, tako i povećanja otpornosti na izmenjene klimatske uslove.

Politiku borbe protiv klimatskih promena u Republici Srbiji određuju obaveze prema:

- Okvirnoj konvenciji UN o promeni klime – kao Aneks 1 država članica;
- procesu harmonizacije nacionalnog sa EU zakonodavstvom;
- građanima Republike Srbije.

Ispunjavanje međunarodnih obaveza Republike Srbije obuhvata:

- izveštavanje prema Okvirnoj konvenciji UN o promeni klime (INC, FBUR, SNC, SBUR);
- nameravani nacionalno utvrđeni doprinosi smanjenju emisija (INDCs);
- Sporazum iz Pariza.

UPRAVLJANJE VODAMA

Integralno upravljanje vodnim resursima je složen i težak zadatak, koji obuhvata skup mera i aktivnosti usmerenih na održavanje i unapredjenje vodnog režima, obezbeđivanje potrebnih količina voda zahtevanog kvaliteta za različite namene, zaštitu voda od zagadivanja i zaštitu od štetnog dejstva voda. Upravljanje vodama u Srbiji odvija se kroz izradu i sprovodenje ključnih planskih dokumenata: Strategije upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije (Strategija) i Plana upravljanja vodama za sлив реке Dunav, Plana upravljanja vodama za vodna područja (Plan upravljanja vodama), kao i planova kojima se uređuje zaštita od štetnog dejstva voda, i to: plan upravljanja rizicima od poplava, opšti i operativni plan za odbranu od poplava, kao i planovi kojima se uređuje zaštita voda (plan zaštite voda od zagadivanja i program monitoringa).

Upravljanje vodama vrši se u skladu sa Strategijom upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije, koja predstavlja planski dokument kojim se utvrđuju dugoročni pravci upravljanja vodama i na osnovu kojeg će se sprovoditi reforme sektora voda, kako bi se dostigli potrebeni standardi u upravljanju vodama.

Na međuvladinoj konferenciji, održanoj 21. januara 2014. godine u Briselu, zvanično su otvoreni pristupni pregovori EU i Republike Srbije. Jedan od prvih koraka, nakon otvaranja pristupnih pregovora između EU i zemlje kandidata, jeste analitički pregled zakonodavstva (skrining dokument), koji predstavlja proveru i ocenu u kojoj je meri zakonodavstvo države kandidata uskladeno sa pravnim tekovinama EU. Skrining izveštaj je predat jula 2015. godine, a uz pismo Republike Slovačke, dosadašnjeg predsedavajućeg Savetom Evropske unije, Republika Srbija pozvana da podnesе pregovaračku poziciju za Poglavlje 27 bez početnih merila.

Sledeći koraci koji se planiraju su: priprema pregovaračke pozicije, skrining izveštaj, jačanje administrativnih kapaciteta, jačanje sistema za primenu zakonodavstva, uspostavljanje bolje koordinacije između svih potrebnih institucija i uključivanje relevantnih zainteresovanih strana.

Preopširno korišćenje SPUŽS, samo formalno odraden postupak bez stvarnih rezultata, ograničen pristup prilikom razmatranja varijantnih rešenja, nizak kvalitet analiza i nedovoljna kontrola kvaliteta, što može dovesti u pitanje rezultate i zaključke SPUŽS.

Planirana je izmena Zakona o SPU radi potpune transpozicije Direktive EU. Transpozicija je predviđena za 2017. godinu, implementacija za 2018. Izmenama Zakona o strateškoj proceni uticaja planirano je usaglašavanje sa Uredbom o oceni prihvatljivosti. Neophodno je i usaglašavanje Zakona o planiranju i izgradnji, Zakona o SPU i Uredbe o oceni prihvatljivosti.

- postupka koristeći relevantne informacije koje su dostupne kroz sprovodenje drugih postupaka na temelju zakonodavstva EU;
- uskladiti Direktivu sa primerima presuda Evropskog suda.

U cilju potpune transpozicije Direktive EU, planirana je izmena Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu. Transpozicija je planirana za 2017. godinu, a implementacija za 2018. Izmenama Zakona o PUŽS je takođe planirano usaglašavanje sa Uredbom o oceni prihvatljivosti. Pored toga, postoji i potreba za usaglašavanjem sa Zakonom o planiranju i izgradnji i drugim zakonima iz ove oblasti.

Direktiva 2011/92/EU sa izmenama izvršenim Direktivom 2014/52/EZ predstavlja jedan od najvažnijih međunarodnih standarda za sprovodenje PUŽS.

STRATEŠKA PROCENA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU (SPUŽS)

Strateška procena uticaja na životnu sredinu regulisana je Direktivom 2001/42/EC.

Ciljevi Strateške procene uticaja na životnu sredinu Direktive su:

- osigurati visok stepen zaštite životne sredine i poboljšati učešće nadležnih institucija i javnosti u procesima strateškog planiranja;
- doprineti uključivanju pitanja životne sredine u izradu i usvajanje SPP sa ciljem poboljšanja kvaliteta/obima ključnih informacija u procesima donošenja odluka;
- osigurati da se za odredene SPP koji bi mogli imati značajne efekte na životnu sredinu sproveđe Strateška procena uticaja na životnu sredinu (SPUŽS) sa ciljem podsticanja održivog razvoja;
- osigurati učešće nadležnih institucija i javnosti drugih zemalja u slučaju prekograničnih uticaja SPP.

Identifikovani su i ključni izazovi: nedostatak interesa i kapaciteta,

Direktive EU iz oblasti voda:

- 2000/60/EC Okvirna direktiva o vodama;
- 2008/105/EC Direktiva o standardima kvaliteta životne sredine u oblasti politike voda;
- 2006/118/EC Direktiva o zaštiti podzemnih voda od zagadenja i pogoršanja kvaliteta;
- Direktiva 2009/90/EC koja propisuje tehničke specifikacije za hemijsku analizu i monitoring statusa vode;
- Direktiva 2008/56/EC o uspostavljanju okvira za delovanje zajednice u oblasti pomorske politike životne sredine;
- Direktiva 2007/60/EC o proceni i upravljanju rizicima od poplava;
- Direktiva 98/83/EC o kvalitetu vode namenjene ljudskoj upotrebi;
- Direktiva 2006/7/EC o upravljanju kvalitetom vode za kupanje;
- Direktiva 91/676/EEC o zaštiti voda od zagadenja uzrokovanih nitratima iz poljoprivrednih izvora;
- Direktiva 91/271/EEC o tretmanu komunalnih otpadnih voda;
- Okvirna direktiva o vodama usvojena 23. oktobra 2000. godine.

Transpozicija ovih direktiva predviđena je kroz novi Zakon o vodama i podzakonska akta, čije usvajanje je planirano do kraja 2018. godine. Glavni predušlov za uspešnu implementaciju jeste obezbediti dovoljne stručne kapacitete, neophodne za ove i druge srodne directive. Vremenska i finansijska procena se očekuje kroz izradu Specifičnog plana implementacije - organizuje se preko projekta „Dalja implementacija Nacionalne strategije za aproksimaciju u oblasti životne sredine – EAS 2“ (IPA 2013) – oktobar 2018. godine.

U ceo proces biće aktivno uključena javnost, kroz organizovane savetodavne panele, forume zainteresovanih strana, komisije i radne grupe, radi ostvarivanja prednosti, kao što su: uvodenje integralnog razmišljanja u planiranje, usmeravanje na značajna pitanja od lokalnog interesa, unapredjenje informacija/podataka sa kojima se planira, uticaj na odabir relevantnih i primenljivih mera, čime se značajno povećava uspešnost implementacije i širenja informacija, kao i podizanje svesti o značaju celokupnog procesa u cilju zaštite životne sredine.

Kratkoročni prioriteti (2015-2016) su razvoj detaljnih koraka i rokova za potpuno sprovodenje Direktive o podzemnim vodama i priprema nacrta programa monitoringa voda u skladu sa Direktivom o podzemnim vodama

(uključujući reviziju postojećih tačaka monitoringa za podzemne vode koje su u vlasništvu i/ili njima upravljaju drugi entiteti, tj. javna komunalna preduzeća, energetska postrojenja, itd.).

Srednjoročni prioriteti (2017-2020) podrazumevaju postizanje neophodnih nivoa finansiranja za uspostavljanje monitoringa podzemnih voda u skladu sa ODV do 2020. godine, procenu hemijskog statusa vodnih tела podzemnih voda na osnovu postojećih podataka, kao i vodnih tела za koja procena do sada nije radena, početnu identifikaciju značajnih i stalnih uzlaznih trendova i definisanje početne tačke za preokret trendova ukoliko su dostupne dovoljno duge serije podataka za analize trendova.

Dugoročni prioriteti (2020. i kasnije) planirano je proširenje mreže monitoringa hemijskog statusa i na zaštićene oblasti kako bi bila obuhvaćena sva vodna tela podzemnih voda koja se koriste za vodosnabdevanje, navodnjavanje, itd. do 2022. godine, procena hemijskog statusa za sva vodna tela podzemnih voda, identifikacija svih postojećih značajnih i stalnih uzlaznih trendova i definisanje početne tačke za preokret trendova, kao i uspostavljanje mera za sprečavanje ili ograničenje unosa zagadujućih materija u podzemne vode.

C bilten / broj 2

PROCENA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU (PUŽS)

Glavni principi procene uticaja na životnu sredinu glase:

- Uticaji na životnu sredinu se moraju uzeti u obzir u najranijoj mogućoj fazi u svim postupcima ili procesima tehničkog planiranja i donošenja odluka;
- Gradjevinsku dozvolu ili odobrenje za izvođenje projekta, za javne i privatne projekte koji bi mogli imati značajne uticaje na životnu sredinu, trebalo bi izdati tek nakon što se sprovede PUŽS;
- PUŽS se mora sprovesti na osnovu odgovarajućih informacija koje je dao nosilac projekta i koje mogu dopuniti nadležni organi ili javnost.

Procena uticaja na životnu sredinu se izrađuje u cilju zaštite životne sredine i zdravlja ljudi, kako bi se doprinelo poboljšanju stanja životne sredine, i time dalje, zdravlju ljudi, kako bi se kroz održivost biodiverziteta omogućio opstanak staništa i vrsta, i kako bi se zaštitio reproduktivni kapacitet ekosistema. Time se zapravo osigurava i održivo korišćenje prirodnih resursa.

Neophodno je uskladeno, odnosno zajedničko delovanje na ovom polju, kako bi se poboljšala primena procene uticaja na životnu sredinu, smanjila administrativna složenost i povećala ekonomski efikasnost. Ukoliko postoji obaveza sproveđenja, na primer ocene prihvatljivosti, potrebno je predviđeti uskladene i/ili zajedničke postupke kojima se ispunjavaju zahtevi Direktive o staništima i Direktive o zaštiti ptica (osnova je mreža NATURA 2000 i visok standard očuvanja prirode za sve države članice EU).

U proteklih 25 godina Direktiva o proceni uticaja na životnu sredinu se promenila u manjem obimu, dok su se politički i pravni okvir, kao i tehnički aspekt, bitno promenili. Kako bi se novonastale promene adekvatno ispunile, potrebno je:

- otkloniti identifikovane probleme i nedostatke, u smislu poboljšanja kvaliteta, pojednostavljenje postupka, osigurati objektivnost nadležnih organa, razumni vremenski rokovi ne kraći od 30 dana, osnivanje zajedničkog tela/komisije za prekogranične projekte, uzeti u obzir klimatske promene kao važan element u postupcima procene i donošenju odluka;
- uskladiti sa principima „pametne regulative”, odnosno izbegći dupliranje

- gume od motornih vozila (automobila, autobusa, kamiona, motocikala i dr.), poljoprivrednih i građevinskih mašina, prikolica, vučenih mašina i drugih mašina i uređaja i ostali slični proizvodi;
- proizvodi koji sadrže azbest;
- baterije ili akumulatori;
- sva mineralna i sintetička ulja i maziva koja više nisu pogodna za prvočitnu namenu, a naročito korišćena motorna ulja i ulja za menjачe, kao i mineralna ulja za podmazivanje, ulja za turbine, hidraulična ulja i ostala mineralna ili sintetička ulja;
- električni i elektronski proizvodi čiji rad zavisi od električne struje ili elektromagnetskih polja, kao i proizvodi namenjeni za proizvodnju, prenos i merenje struje i elektromagnetskih polja, za korišćenje kod napona koji ne prelazi 1000 V za naizmeničnu struju i 1500 V za jednosmernu struju.

OPŠTI CILJEVI

		2015	2016	2017	2018	2019
Ponovno iskoristjenje	(%)	38,0	44,0	50,0	55,0	60,0
Reciklaža	(%)	31,0	36,0	42,0	48,0	55,0

SPECIFIČNI CILJEVI ZA RECIKLAŽU

		2015	2016	2017	2018	2019
Papir / karton	(%)	38,0	42,0	47,0	53,0	60,0
Plastika	(%)	14,0	17,0	19,0	21,0	22,5
Staklo	(%)	19,0	25,0	31,0	37,0	43,0
Metal	(%)	22,0	29,0	34,0	39,0	44,0
Drvno	(%)	11,0	12,0	13,0	14,0	15,0

Na tabeli je prikaz nacionalnih ciljeva za upravljanje ambalažom i ambalažnim otpadom 2015-2019.

UPRAVLJANJE OTPADOM

Pod otpadom se podrazumeva svaki materijal ili predmet koji nastaje u toku obavljanja proizvodne, uslužne ili druge delatnosti, predmeti isključeni iz upotrebe, kao i otpadne materije koje nastaju u potrošnji i koje sa aspekta proizvoda, odnosno potrošača, nisu za dalje korišćenje i moraju se odbaciti.

Neadekvatno upravljanje otpadom predstavlja jedan od najvećih problema sa aspekta zaštite životne sredine Republike Srbije i isključivo je rezultat neadekvatnog stava društva prema otpadu. On se prvi put javio u periodu ubrzane industrijalizacije zemlje i pratila ga je realna opasnost od iscrpljivanja nekih strateških resursa u vrlo kratkom vremenskom periodu i progresivni rast ukupne količine svih vrsta čvrstog otpada. Ta dešavanja nije pratila odgovarajuća politika zaštite životne sredine.

Direktive koje se odnose na ovo područje delovanja su:

- Okvirna direktiva o otpadu 2008/98/EK – transpozicija realizovana kroz Zakon o upravljanju otpadom, a dodatna transpozicija je neophodna kroz izradu novog Zakona o upravljanju otpadom i dodatnih podzakonskih akata. Odlaganje otpada na deponije je jedini način organizovanog postupanja sa otpadom. U funkciji je 10 sanitarnih deponija (8 regionalnih i dve lokalne), 164 lokalnih smetlišta i 3500 divljih deponija;
- Direktiva o ambalaži i ambalažnom otpadu 94/62/EK;
- Direktiva o deponijama 99/31/EK;
- Direktiva o otpadu od električne i elektronske opreme;
- Direktiva o otpadnim vozilima;
- Direktiva saveta o baterijama i akumulatorima;
- Direktiva o upravljanju otpadom iz mineralne industrije 2006/21/EK;
- Direktiva o RSV/RST;
- Uredba o POPs (EK) broj 850/2004;
- Uredba o prekograničnom kretanju otpada (EK) broj 1013/2006.

Implementacija zakona u ovom sektoru uskladena je sa sledećim usvojenim strateškim dokumentima:

- Strategija upravljanja otpadom za period 2010-2019. (2010);

- Nacionalni program za usvajanje pravnih tekovina EU 2014-2018. (jul 2014);
- Nacionalna strategija aproksimacije u oblasti zaštite životne sredine (decembar 2011);
- Strategija aproksimacije iz 2012. godine, deo Nacionalne strategije aproksimacije;
- Nacionalni plan implementacije Stokholmske konvencije.

Pored postojećih, u narednom periodu, planira se izrada sledećih strateških dokumenata:

- Revizija Nacionalne strategije upravljanja otpadom za period 2010-2019. (planirano usvajanje tokom 2018/2019. godine);
- Nacionalni plan upravljanja otpadom (Nacionalni plan za upravljanje medicinskim otpadom, Nacionalni plan za upravljanje otpadnim uljima, Nacionalni plan za otpad koji sadrži azbest, Nacionalni plan za otpadne baterije i akumulatore, Nacionalni plan za električni i elektronski otpad – koji su izrađeni uz podršku twining projekta „Jačanje institucionalnih kapaciteta za upravljanje opasnim otpadom“ - u periodu 2010 – 2013. godine);
- Nacionalni plan za građevinski i otpad od rušenja sa opasnim komponentama;
- Integrисani Plan upravljanja opasnim otpadom;
- planovi implementacije za specifične direktive (Okvirna Direktiva o otpadu, Direktiva o električnom i elektronskom otpadu, Direktiva o Dotpadnim baterijama i akumulatorima, Direktiva o ambalaži i ambalažnom otpadu);
- Program Prevencije stvaranja otpada.

C bilten / broj 2

Najveći deo investicionih troškova odnosi se na razvoj infrastrukture u cilju sprovodenja Okvirne direktive o otpadu, Direktive o deponijama i Direktive o ambalaži i ambalažnom otpadu. Procenjuje se da će investicioni troškovi u vezi sa implementacijom ovih direktiva iznositi oko 917,7 miliona evra, od čega je 19,2 miliona evra već opredeljeno pre maja 2015. godine.

Odlaganje otpada na deponije je jedini način organizovanog postupanja sa otpadom. Trenutno je u Republici Srbiji izgrađeno i u funkciji deset sanitarnih deponija (osam regionalnih i dve lokalne). Četiri regionalne deponije su organizovane po modelu javno-privatnog partnerstva (Kikinda, Lapovo, Jagodina i Leskovac).

Centri za odvojeno sakupljanje otpada postoje u Beogradu, Čačku, Sremskoj Mitrovici i sporadično u drugim opštinama u Srbiji, gde se komunalni otpad sakuplja u posebnim kontejnerima, namenjenim za sakupljanje različitih vrsta otpada (metal, staklo, papir, PET, limenke i dr.). Postrojenje za sekundarnu separaciju reciklabilnog otpada za sada postoji u Novom Sadu, Užicu, Jagodini i Leskovcu.

Na osnovu Zakona o upravljanju otpadom („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 88/10), Vlada Republike Srbije je donela Uredbu o proizvodima koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada, obrascu dnevne evidencije o količini i vrsti proizvedenih i uvezenih proizvoda i godišnjeg izveštaja, načinu i rokovima dostavljanja godišnjeg izveštaja, obveznicima plaćanja naknade, kriterijumima za obračun, visinu i način obračunavanja i plaćanja naknade („Sl. glasnik RS“, br. 54/2010, 86/2011, 15/2012, 41/2013 - dr. pravilnik i 3/2014). Ovom Uredbom su utvrđeni proizvodi koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada, za koje se plaća naknada za upravljanje posebnim tokovima otpada, i to:

